



**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,  
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

**Schaten, Nicolaus**

**Nevhvsii, 1674**

Cap. 2. De merito, & justificatione bonorum operum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

## CAPUT II.

## De merito, et justificatione bonorum operum.

**C**ontroversia hæc de merito bonorum operum superiori controversiæ de justificatione inhæret. Nam ut Lutherani per fidem justificantem omnia legis Sacramenta enervant, eò quòd Baptisimum, Eucharistiam, cæteraque apud nos Sacramenta ad nihil aliud à Christo instituta valere velint, quàm ut fidem, quæ sola apud eos justificat & salvat homines, excitent & obsignent promissiones, quas Deus soli fidei justificanti fecit; ita bona opera ad nihil aliud valere volunt, quàm ut sint signa fidei justificantis: sicuti hedera est signum vini vendibilis, in qua tamen nec vinum, nec ulla vini est virtus. Hæc nova illa, novi evangelij doctrina, quam & Nifanius profitetur: *Non enim, inquit, in promissionibus divinis aliter considerantur opera nostra, quàm ut signa sunt fidei, & ut jus hereditatis per fidem acceptum consequuntur.* Et si opponas Apostolum ad Galat. c. 5. *Fides qua per caritatem operatur;* Respondet: *Caritatem tantum inanem effectum esse fidei justificantis, quæ nihil conferrat ad justificationem, neque ullum meritum habeat ad vitæ æternæ promissionem aut remunerationem:* quando Nifanio opera caritatis, & cætera non nisi nuda tantum signa sunt fidei. Quod autem Apostolus addat: *Nunc manent tria hæc, fides, spes, charitas, major autem horum est charitas,* hoc nihil ad Lutheranos: quando aliud à Luthero acceperunt evangelium, qui ipsum Apostolum ausus corrigere. Nam ubi dicit *hominem justificari per fidem,* Lutherus addit, *solum fidem,* mundo obstupescente.

Augustana confessio, quam Nifanius in hanc rem adducit, aliquanto speciosius opera bona dicit esse fructus fidei, ita enim Art. VI. & XXI. *Docet Ecclesia nostra, scilicet Lutherana, quod fides debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera à Deo mandata facere, propter voluntatem*

rem ejus. Apologia Augustanæ confessionis pari modo: *Sunt facienda opera propter mandatum Dei; item ad exercendam fidem; item propter confessionem, & gratiarum actionem: propter has causas necessario debent bona opera fieri.* Ita Apologia, altera illa fidei Lutheranae regula. Quod si nunc quærant Catholici, quis ille sit fructus, quem fides illis parturit per bona opera? an videlicet homo justus in gratia constitutus possit per bona opera augere justitiam, seu an in illis sit meritum & merces? an corona justitiæ, præmium, & retributio vitæ æternæ à Deo proposita & promissa? Hic omnia negant, & soli fidei hæc adscribunt. Deinde si quærant Catholici, an homini adulto seu rationis compoti bona opera sint necessaria ad salutem? hic rursum abnegant: quia fides sola, quæ sola justificat, etiam sola nos salvos facit. Quanta hæc est novi evangelij felicitas, sine ullo labore ingredi cælum! secus quàm Christus docuit Matth. 11. *Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Imò quanta fallacia Lutheranorum aut hebetudo potius? Dicunt enim bona opera habere mandatum Dei, ut faciamus: (ita enim confessio Augustana & Apologia suprâ relata) & tamen docent, mandata Dei esse impossibilia: hoc est dicere, bona opera habere mandatum Dei, & non habere: quod enim impossibile est, id à Deo mandari non potest, nisi Deum tyrannum facere velis. Ecce ut *mentita est iniquitas sibi.* Igitur qualis arbor, talis fructus; quàm falsa & insipida Lutheri fides, tam falsi & insipidi operum bonorum fructus ex hoc novo Lutheri evangelio.

Sed nunc ipsum Lutherum omnium horum magistrum & artificem audiamus, quæ ejus doctrina sit de bonis operibus. Sermone de novo Testamento, *Caveamus*, inquit, *à peccatis, sed multo magis à legibus, & operibus bonis, tantùm attendamus Dei promissionem, & fidem.* In sermone, *Sic Deus dilexit mundum*, ita loquitur; *Ego*, inquit, *dico tibi, quia angusta est via, oportet te fieri tenuem, si vis per eam venire; ceterum qui operibus onerati sunt, sicut conchilibus onustos videmus Jacobi peregrinos, ij non poterunt penetrare; & postea si veneris cum magnis saccis operum plenis, deponere oportet, alioquin non poteris penetrare.* Quin idem in assertionibus suis art. 1. cum Calvino lib. 3. Instit. c. 11. dicit: *Hominem in omnibus operibus suis peccare, quamvis hoc peccatum credentibus non imputetur.* Deinde: *Hominem per omnia bona opera sua nihil mereri, nihilo fieri gratiorem, nihilo justiore, nihil amplius præmij habiturum, sive plurima sive*

Z. Z. Z. 2

paucæ

*paucā, si ve nulla etiam opera bona faciat: eò quòd sola fides apud Deum aestimetur & coronetur.* Hæc atque alia Lutherus tam ridiculè, quàm impiè. Omitto alios, qui cum Luthero & Calvino docent: opera bona hominis quantumvis iusti & sancti, nihil esse aliud quàm sordes, inquinamenta, & pannus menstruata.

Rident nos exteræ nationes, reperiri apud nos, qui Lutherum apostatam monachum, hominem in sacris rebus ita ludificantem audiunt: tanquam qui insanæ genti suæ simul insultet, eò quòd sua ludibria & deliria acceptet inter fidei dogmata; secùs quàm Christus & Apostoli docuerunt, & omnis antiquitas majoresque hæcenus crediderunt.

Quanto nunc sapientiùs & securiùs Catholici Concilium Tridentinum audiunt, & cum eo Scripturæ, Conciliorum, Patrum atque omnis antiquitatis & traditionis doctrinam sequuntur, quæ nobis non modò per fidem, sed per Sacramenta, mandatorumque Dei observationem, per orationes, jejunia, eleemosynas, castitatem, castigationes corporis, contemptum rerum humanarum, opera misericordiæ spiritualia & corporalia, cæteraque viæ æternæ salutem monstrat, jubetque per vestigia Sanctorum omnium, & majorum nostrorum incedere. Igitur Concilium Tridentinum, postquam ex Scriptura, Concilijs, & Patribus hanc doctrinam exposuisset, ita decidit sess. 6. can. 32: *Si quis dixerit, ipsum iustificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ (si a tamen in gratia decesserit) consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit.*

Hinc primùm Catholicum dogma est: opera hominis iusti, & in gratia Dei constituti, interveniente cum primis promissione & acceptance Dei, esse meritoria vitæ æternæ. Id primùm asseritur ex ijs Scripturæ locis, quibus bona opera expressè vocantur *merces*, Gen. 15. ad Abrahamum: *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* 2. Paralip. 15. *Confortamini, erit enim merces operi,* Proverb. 11. *Seminanti iustitiam, merces fidelis.* Sap. 5. *Iusti in perpetuum vivunt, & apud Dominum est merces eorum* Matth. 5. *Merces vestra copiosa est in calis.* 1. Cor. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet.* Apocalyp. c. ult. *Ecce venio, & merces mea mecum est.* Matth. 20. *Voca operarios & redde illis mercedem.* Jam vero

vero ubi merces, ibi & meritum, quia relativa: atque ut gratia gratis datur, ita meritum mercedi respondet. Frustra hinc Calvinus ingerit, vitam æternam improprie dici mercedem, cum sit hæreditas filiorum Dei: Respondetur enim, non repugnare ut idem sit hæreditas & merces. Voluit nimirum Deus hæreditatem hanc ab adultis duplici titulo adiri, hæreditatis & mercedis: uti Christus gloriam corporis & nominis exaltationem adiit, parvulos vero baptizatos tantum titulo hæreditatis. Hinc in Scriptura toties vita æterna merces, quoties hæreditas appellatur. Ex quibus primò constat, quàm falsò scribat Nifanius: *Nullibi in Scriptura virtutem meritoriam operibus justorum tribui*. Deinde hinc proprie etiam & non per catachresin mercedem dici, constat ex regula D. Augustini, asserentis Scripturam in propria significatione accipiendam, ubi ratio aliud non suadet; & ex ijs, quæ apertissimè dicta sunt in Scriptura, cætera quæ obscurè sunt dicta explicanda esse. Prorsus hinc contrarium faciunt hæretici, contemptoresque bonorum operum. Et quis eos iudices constituit, ut relictis Concilijs, Patribus, & communi Ecclesiæ sensu, quis uni paucisque heterodoxis accedat?

II. Afferitur Catholicum hoc dogma ex ijs Scripturæ locis, in quibus vita æterna dicitur præmium secundum mensuram operum, ut non solum ratio liberalitatis & promissionis, sed etiam mercedis, efficacia & dignitatis operum habenda sit. Ita psalm. 16. *Reddet unicuique secundum opera sua*. Rom. 2. *Iusti iudicij Deus, qui reddet unicuique secundum opera ejus*. 1. Cor. 13. *Unusquisque mercedem recipiet secundum suum laborem*. Ipsa vero dignitas operum clariùs patet Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua*. Sap. 3. *Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se*. 2. Thess. c. 1. v. 5. *Ut digni habeamini in regno Dei*. Si ergo est dignitas in operibus iustorum, etiam præmium habeant necesse est. Confirmantur hæc ex ijs Scripturæ locis, quibus vita æterna adscribitur operibus, per particulas causales enim, Matth. 25. v. 3. *Venite benedicti Patris mei: esurivi enim, & dedistis mihi manducare*: atque ita de cæteris operibus. Itidem ad maledictos: *Ite in ignem æternum: esurivi enim, & non dedistis mihi manducare*. Apocalyp 7. v. 14.

III. Afferitur hoc dogma Catholicum ex ijs Scripturæ locis, quæ præmium bonis operibus redditum vocant justitiæ retributionem. 2. Thess. 1. *Iustum est apud Deum, retribuere tribulationem ijs, qui vos tri-*

ZZZ 3

bulant,

*bulant, & vobis qui tribulamini. 2. ad Timoth. 4. Reposita est mihi corona iustitiæ. Heb. 1. c. 6. v. 10. Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri. Jacobi 1. Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.*

I V. Probatur ratione: Nam lumine naturæ notum est, esse Deum, eumque remuneratorem esse: quod ejusmodi est principium, ut lumine naturæ philosophis atque ethnicis cognitum esse doceat Apostolus ad Rom. c. 1. Atqui Deus cum in alijs moralibus operibus, tum maximè remunerator est, ut bona justorum opera remuneret, & mala impiorum puniat: quemadmodum hoc Dei judicium Matth. 25. in benedictos & maledictos pronuntiatum est. Igitur ut mala opera habent ex demerito damnationem, ita bona opera habent ex merito suo remunerationem. Hoc illud Athanasij in symbolo, quod Lutherani nobiscum profitentur: *Inde venturus est judicare vivos & mortuos: ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis; & reddituri sunt de factis proprijs rationem: & qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam, qui verò mala in ignem æternum.* Hec, inquit, est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterq; crediderit, salvus esse non poterit. Quapropter Augustinus epist. 46. ad Valentinum: *Si non sunt merita, quomodo judicabit Deus hunc mundum?*

Hoc judicium ut eludant, dicunt: Non alia esse bona opera ob quæ remunerentur homines, quàm opera fidei; nec alia mala opera ob quæ damnentur, quàm neglectu contemptive fidei facta; seu quod credere noluerint, sicut Lutherani credunt. Uti Lutherus lib. de capt. Babylonica docet: *Tam dives est Christianus homo, ut perire non possit, modo credere nolit.* Cætera peccata quantumvis etiam enormia sint, à vita æterna excludere neminem possunt. Hic aut Lutherus cum suis nos fallit, aut Apostolus Paulus ad Galat. *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, & quæ præter sectas, & hæreses, longo ordine percenset peccata, de quibus subjungit: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Plena ejusmodi Scriptura. Sed quò non recidit cæcitas hoc fatali hæresis sæculo!

*Opera bona necessaria sunt ad salutem.*

**A**lterum hoc Catholicum dogma est: Opera bona esse necessaria ad salutem. Lutherus, & cæteri heterodoxi, quia ex sola justificatione suis promittunt salutem, opera bona non solum à merito, sed etiam à necessitate ad salutem excludunt, tantumque fructus & signa fidei esse volunt. quam hæresin, cum toto hoc tractatu de justificatione, tum paragrapho 19. propugnat Nifanius, asseritque sola fide justificante excludi omnia alia media, & opera bona, quæ catholici ad salutem requirunt: Imò inquit, noster Lutherus bona opera à negotio justificationis exclusit, nec ad salutem necessaria esse nos docuit. Verum hæc doctrina quàm impia, falsa, & detestanda sit:

I. Constat ex Scriptura. Nam præter fidem docet observationem legis esse necessariam ad salutem: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, Matth. 19. ex quo loco planum est, vitam æternam nobis non nisi sub conditione servandæ legis proponi. Item Matth. 11. *Tollite jugum meum super vos*. Joan. 15. *Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego præcipio vobis*. Jacob. 2. *Si tamen legem perfecteritis regalem, diliges proximum tuum sicut te ipsum*, Rom. 3. *Nunquid legem destruimus per fidem? absit, sed legem statuimus*. Inde Rom. 13. tam exactè exponit hanc legem servandam: *non adulterabis, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, & si quod est aliud mandatum*. Plena hic est tota Scriptura, quemadmodum Christus docet, Matth. 5. *Non veni solvere legem, sed adimplere*: ideoque totam hanc legem moralem tam explicatè exponit.

II. Præter fidem lapsis ad salutem necessaria est pœnitentia: *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*, Lucæ 13. Et quæ non in omnibus Prophetis, & Apostolorum scriptis hac super re præscripta, & promissa sunt peccatoribus, si salvi esse velint? & quis Hagiographus ex sola fide peccatoribus salutem promittit?

III. Præter fidem necessaria ad salutem sunt Sacramenta. Ac primò Baptismus necessitate mediij Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit, non modo infantibus, sed adultis, si baptizati non sint, necessarius est: hinc illum expetere, & suscipere tenentur*. Quo tamen non negatur, quo minus infantes

fantes sine bono opere salventur, quibus salus non ut corona, sed ut gratia, & hæreditas obtingit. Cæterum baptizati tenentur certare cum mundo, carne, & dæmone. quod certamen Christo teste apud Evangelistas, cum longè difficillimum sit, efficitur, vitam æternam iustis tanquam bravium, & coronam per opera bona ad salutem necessaria proponi. II. Cœnæ, seu Eucharistiæ sumptio necessaria est adultis, Joan. 6: *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quod mandatum atque opus bonum, ipsi Lutherani agnoscunt non per solam fidem, sed ipsam sumptionem explendum.

IV. Innumera sunt loca Scripturæ, quæ bonorum operum necessitatem docent, 1. ad Timoth. 2. *Mulier salvabitur per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate.* Ad Phil. 2. *Cum metu, & tremore salutem vestram operamini,* inquit, non sola fide, quod facillimum est. 2. Cor. 7. *Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* 2. Cor. 4. *Momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi: esurivi enim, & dedistis mihi manducare, &c.* ubi manifesta ratio redditur, quæ retributio vitæ æternæ sit posita in bonis operibus. Rom. 8. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini.* Rursum: *Si facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Et quid totum Christi Evangelium? quid Apostolorum scripta, & epistolæ D. Pauli, Petri, Joannis, Jacobi, Judæ aliud commendant, docent, & urgent in Christiana vita, quam per omnia bonorum operum genera certamen illud pro vita æterna? ex quibus carnale veltrum evangelium nihil relinquit, præter mortuam fidem, ex eaque miseris, & deceptis hominibus audetis vitam æternam promittere. Quod si nunc omnium Martyrum, Episcoporum, Sacerdotum, Monachorum, & Religiosorum virorum, Virginum, Viduarum, Conjugum, atque omnium Sanctorum, Justorumque vitam expendas, non nisi hanc ad Apostolorum doctrinam compositam, & remuneratam à Deo reperiēs. nemo ex his tam insanus fuit, ut in sola fide justificante, eaque mortuam vitam, & spem salutis quæfiverit. Aut ergo Lutherus tuus cum suo novo evangelio, aut totus ante Lutherum orbis Christianus insaniit. Atque hoc præterea illud Bellarmini argumentum est, quod ex perpetua Ecclesiæ traditione deducit, quodque

ex

ex omnium Conciliorum & SS. Patrum statutis confirmatur: frustra enim tot Synodorum decreta pro Cleri, populi que moribus formandis, frustra disciplina religiosa tot legibus sancita, frustra Christianorum, & majorum vita tot jejunijs, orationibus, eleemosynis afflictionibus, pœnitentiæ lacrymis, & omnium virtutum operibus fatigata, si hæc omnia sola fides justificans præstare potuit. Christi pronuntiatum est: *Regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*, Matth. II.

V. Dogma hoc Lutheranorum vel ex ipsorum confessione refellas. Quod enim habet mandatum Dei, hoc est necessarium ad salutem; sed opera bona habent mandatum Dei: ergo. Major per se nota est; Minor est Augustanæ confessionis art. 6. quæ sic habet: *Item docent, (nostri Lutherani videlicet) quod fides illa debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera mandata à Deo, facere propter voluntatem Dei*. At Deum velle, & mandare bona opera, ut tantum sint signa fidei, ex nulla Scriptura, Concilio, vel S. Patre demonstrabunt. Et ratio etiam ipsis agricolis nota revincit. Quis enim fructus eò tantum sine nasci dixerit, ut arborem vel agrum solummodò monstrent? & non potius homines & animalia pascant, alantque? Monstrare præterea arborem, commune est bonis & malis fructibus, quin & folijs ipsis: at Christus Matth. 3. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur*. Qua in re & illud hoc Christi testimonium Matth. 25. *Discedite à me maledicti in ignem æternum. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* Rursum explicatè Augustinus, serm. 38. *Rogo vos fratres, nolite hæc transitoriè cogitare, nec credatis quod hoc de Judæis tantum, vel paganis, vel hæreticis fuerit dictum, sed definitissimè credite, quia hoc Christiani, & Catholici, qui in malo opere perseverare voluerunt, audituri sunt. Ad judicium enim non veniunt nec pagani, nec hæretici, nec Judæi, quia de ipsis scriptum est: Qui non credit, jam judicatus est. Et paulò post: Nemo se decipiat, fratres, falsâ spe circumventus, nihil enim prodest, quod aliquis Christianus vocatur in nomine, si hoc non ostendat in opere. Scriptum est enim: Fides sine operibus mortua est. Quin ipsi Lutherani integrioris vitæ, sine precibus ad Deum, sine eleemosynis, sine actibus amoris Dei, sine dolore peccatorum & pœnitentiâ, sine fiducia in meritis Christi, exire de vita nolunt, quantumvis Prædicantes ex sola fide salutem illis promittant. Sciunt illud Apostoli melius 2. Cor. 5. & Augustini, serm. 38. de*

A A A A

sanctis:

Sanctis : Oportet nos omnes stare ante tribunal Christi , ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. Et Dominus in Evangelio: Tunc reddet unicuique secundum opera sua. non dixit secundum fidem suam, sed unicuique secundum opera sua. Ita Augustinus, Quare verè ita concludit: Nos ergo fratres carissimi si & poenam evadere, & ad eternam beatitudinem volumus pervenire, non solum credamus in Deum, sed etiam toto corde diligamus, & quantum possumus ipso adjuvante bona opera facere studeamus: ut cum ipso auxiliante fecerimus quae praecepit, mereamur recipere quae promisit.

VI. Hæc Lutheranorum doctrina vel hoc ipso detestanda, quod antiquos, & perditissimos hæreticos habeat patronos, & jam dudum damnata sit. Auctor enim hujus Simon magus, qui dicebat: *homines salvari per gratiam ejus, non secundum operas justas* Ita Irenæus de illo lib. 1, c. 20. Theodoretus de hæret. fabulis. Post illum Eunomius Arianus, corpore & mente leprosus, & hæreticorum impudentissimus, de quo S. August. lib. de hæres. c. 54. Fertur, inquit, usque adeo bonis moribus fuisse inimicus, ut asseverarit, quod nihil cuiquam obesset, quorumcunque perpetratio, & perseverantia peccatorum, si hujus, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset. Testatur præterea D. Augustinus, tum lib. de unico Baptismo, contra Petilianum cap. 10, tum lib. de fide, & bonis operibus, non defuisse tempore Apostolorum, qui dicerent solam fidem sufficere, atque adeo bona opera non esse necessaria ad salutem: ob id cæteros Apostolos, ut supra diximus, eò cumprimis direxisse Epistolas suas, ut opera bona vehementius commendarent. De hisce hæreticis, quam exsertè rursus Augustinus lib. de vita Christiana, c. 14. Novi, quos ita insipientia, & imprudentia tenebrosa caligo, & ignorantia fallit, & decipit, ut fidem, quam se habere simulant, sine justitia operibus apud Deum censeant sibi profuturam. Ex hoc erroris genere decepti, sine metu criminis nefanda committunt, dum credunt Deum non criminum, sed perfidia tantum ultorem: & hujusmodi non solum se ipsos perisse contenti sunt, sed etiam alios, in quibus nullum divine scientia est lumen, suis nituntur laqueis implicare, in quibus impletur illa Salvatoris nostri sententia: Cacus si caco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. Sed nunc cæteros Patres de merito, & necessitate bonorum operum audiamus.

## SS. Patrum testimonia de merito, et necessitate bonorum operum.

**P**ROVOCAT nos ad hæc testimonia adversarius, quando hisce jactantiæ verbis scriptum suum de justificatione orditur: *Veneranda primitiva Ecclesie antiquitas docet mecum, hominem justificari coram Deo non justitiâ propriâ & infusâ, non operum meritis, sed justitiâ Christi nobis imputatâ, per solam fidem apprehensâ; ita ut homo in hac vita certitudine divinâ salutis sue certus esse debeat.* Id deinde promittit se ex Patribus ostensurum, quorum alios alibi recitaverit, alios verò à Gregorio M. hoc scripto introducit, *Bedam videlicet, D. Ludgerum, Strabum Fuldensem monachum, Anselmum, Haymonem, Bernardum, aliosque.* quorum nihil ego apud illos auctores reperio, nisi quantum falsò detorquet in suam hæresin, ut legenti patebit. Et quomodo Patres istos in his Lutheranis accenseas, quorum omnis vita nihil aliud testatur, quàm merita bonorum operum, eorumque necessitatem ad salutem? Sed nos Patres integriori fide ex primitiva Ecclesia, & primis sæculis ad Carolum Magnum listamus. *Ignatius* martyr & Episcopus ex Christi discipulis Epist. ad Rom. 1. *Sinite me ut bestiarum esca sim, per quam possim Deum mereri.* Idem ad Mariam Cassobitem habet. *Justinus* Martyr orat. ad Antoninum: *Homines qui se Dei voluntate & consilio dignos præstiterint operibus, cum eo victuros pro meritis suis docet.*

*Origenes* lib. 2. in Epist. ad Rom. *Edificentur fideles, ne putent hoc solum sufficere quod credant: sed sciant justum judicium Dei unicuique reddere secundum opera sua.*

*Basilii* lib. de Spiritu S. *Homo ex operibus justitiæ salvatur.* *Clementis Alexand.* lib. 4. Strom. *Deus omnibus omnia distribuit pro meritis, cum justa sit dispensatio & œconomia:* Lib. 5. Strom. *Gratiâ salvamur, sed non absque bonis operibus.* Quod infra explicat: *Quando audierimus, fides tua te salvum fecit, non accipimus absolutè, nisi facta quoque fuerint consecuta.*

*Tertullianus* lib. 2. contra Marcionem c. 6. & in Scorpiaco c. 6. *Quomodo multa mansiones apud Patrem, si non pro varietate meritorum?*

A A A A 2

Cypria-

Cyprianus de unit. Eccles. *Iustitiâ opus est, ut promereri quis possit Deum judicem; præceptis ejus & monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem.*

Gregorius Nazianzenus orat. in S. Baptis. *Crede resurrectionem, judicium, mercedem ad justam Dei lancem exigendam.*

Ambrosius lib. 1. de officijs: *Nonne evidens est, meritum aut premia aut supplicia post mortem manere? Cōment. in Epist. ad Hebr. Festinemus in requiem illam, quoniam non sufficit fides, sed debet addi & vita fidei condigna. Rursum: opus est omni volenti calum possidere, fidem bonis operibus ornare.*

Chrysost. hom. 30. in Joan. *Qui credit in filium, habet vitam æternam. nunquid ergo satis est ad vitam æternam, credere? minimè, inquit: Nam si in Patrem, & Filium, & Spiritum S. rectè credideris, non autem rectè vixeris, nulla tibi ad salutem utilitas. Et mox: Qui credit in Filium, habet vitam æternam, non tamen dicimus, satis esse solam fidem ad salutem. Hilarius can. 7. in Matth. *salus, inquit, gentium omnis in fide est, & in præceptis Domini, vita est universorum. Hieronym. com. in Isa. ad cap. 26. Non sufficit murum habere fidei, nisi ipsa fides bonis operibus confirmetur. Idem in cap. 4. Osee, de hæreticis: Per dulces sermones decipiunt infelices, cum enim viderint aliquos delinquentes, ajunt: nihil aliud quarit Deus, nisi fidei veritatem, quam si custodieritis, non curat quid agatis. Possetne Lutheri, & hanc Nifanij hæresin clariùs ex idea veterum hæreseôn proponere? His adde Cyrillum Hierosolymitanum Catech. 1. Gregorium Nyssenum Hom. in Ecclesiast. Lactantium lib. divin. Instit. Clementem Alexandrinum Epist. 4. Zenonem Veronensem Invit. 5. Victorinum, Gregorium Magnum, aliosque innumeros, qui passim à scriptoribus & Theologis referuntur. Omnium instar S. Augustinus Epist. 105. ad Sixtum: Nullane, inquit, sunt merita justorum? Sunt planè qui justì sunt, sed ut justì fierent, meriti non fuerunt. Rursum: Sicut merito peccati tanquam stipendio mors redditur, ita meritis justitiæ, tanquam stipendium redditur vita æterna. Lib. 50. Homil. hom. 14. & de gratia & libero arbitrio c. 17. Audiamus Paulum Apostolum dicentem: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de cætero superest mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex. Debet ergo, quid reddet? reddet ergo justus iudex. non enim opere inspecto potest negare mercedem. Lib. 1. contra advers.**

advers. Legis & Proph. c. 16. Perparum est, quod in elemosynis datur, sed cum pie datur, æternum inde meritum comparatur. Lib. 3. Hypog. Propter liberum arbitrium, quo bona & mala sperant homines, dictum est: unicuique reddet secundum opera sua: habet enim homo malum meritum, cum vitio suo jam baptizatus declinat à bono, & facit malum; habet nihilominus & bonum meritum, cum in omnibus gratia Dei bona in se operanti non resistit, sed cooperator existit. Lib. de moribus Ecclesiæ: Vita æterna est, cujus promissione gaudemus, nec primum potest precedere merita, nec prius homini dari quam dignus sit. Demum, ut innumera hic prætermittam Augustini testimonia, præclare is lib. de dogmatib. Eccles. c. 32. Tanta est erga homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona. Atq; ut ex eodem Augustino denuò recognoscas necessitatem bonorum operum, lege, quæ scribit serm. 35. Soli parvuli, qui nondum habent opera propria, vel bona, vel mala, secundum solum originale peccatum damnabuntur, quibus per lavacrum regenerationis non subvenit gratia salvatoris. Cateri autem omnes, qui jam utentes libero arbitrio sua propria peccata originali insuper peccato addiderunt, si de potestate tenebrarum per gratiam Dei non eruantur, nec transferentur ad regnum Christi; non solum secundum originis, verum etiam secundum propria voluntatis merita iudicium reportabunt. Boni verò etiam ipsi quidam non solum secundum sua bonæ voluntatis merita premium consequentur, sed etiam ipsam bonam voluntatem per Dei gratiam consecuti sunt. Et mox: Filius hominis venturus est in gloria sua, cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera sua, Matth. 16. Diligenter queso attendite fratres, & mecum pariter pavescite, quia non dixit: quod reddet unicuique secundum misericordiam suam, sed secundum opera sua. Hic enim est misericors, ibi iustus.

Hæc paucis de sanctorum Patrum testimonijs. Et quid illis opus est? cum ipsa SS. Patrum facta loquantur, testenturque multo clarius. Nam si vitam SS. Patrum, Episcoporum, Sacerdotum, & omnium Iustorum expendamus, si jejunia, si orationes, vigiliæ, elemosynas, chauncias, afflictiones corporis, rerum humanarum contemptionem, cæteraque opera misericordiæ tam corporalia, quam spiritualia, perpetuam castitatem, & omnia caritatis officia inspiciantur, quibus totius vitæ studium occuparunt, ut certam facerent vocationem suam, instar omnium Scriptorum esse possint: nec ullum efficacius argumentum contra No-

vatores esse potest, quàm si sanctorum & Apostolicorum virorum vitam opponamus vitæ Lutheri, Calvini, Zwinglij, eorumq; quos illi in suis Ecclesijs post se reliquere ministros, & præcones novi evangelij sui. Cæteris in hanc rem omisis, quis vidit unquam Ambrosium, Augustinum, Chrysostomum, Nazianzenum, Basilium, Athanasium, Hilarium, Hieronymum, Gregorium Magnum, & magnos in Ecclesia Orientali & Occidentali Episcopos & Sacerdotes, cum uxoribus, liberis, & ancillarum grege procedere ad Ecclesiam? quemadmodum nunc Prædicantes & Superintendentes ex nova carnalis evangelij doctrina conspiciuntur procedere ad templum atque ad altaris ministeria? Monstra hæc fuissent: ne quid dicam de Apostolicis viris, & primis Saxoniae Episcopis à Carolo M. impositis, & qui inde ad nostram usque ætatem in Ecclesia Catholica consecuti sunt. nunquam illa Ecclesiae portenta, nisi inter hæreticos visa sunt. Nunc Carolum M. subjungamus SS. Patribus.

*Caroli M. testimonia pro merito, et necessitate  
bonorum operum.*

**N**ihil adversarius in hac controversia pro se ex Carolo M. produxit, seu quod in *eius scriptis & vita* nihil invenerit, quod erroris sui patrocinandi speciem præberet; seu quod omnia sibi in Caroli *constitutionibus* adversantia videret. neque nobis etiam magnopere Caroli testimonijs hic opus est, qui jam satis ostendimus Carolum M. non in sola fide justificationem & salutem quærendam docuisse. Interim clarum ejus testimonium de merito bonorum operum, sisto ex Capitularium lib. I. c. 82. quo jubet, Pastores & Sacerdotes primò Apostolorum Symbolum ordine populum docere, interq; cætera: *Quomodo* (verba sunt Caroli) *iterum venturus sit in majestate divinâ judicare omnes homines. secundum propria merita; & quomodo impij propter scelera sua cum diabolo in ignem æternum mittentur, & iusticum Christo, & cum sanctis Angelis in vitam æternam ituri sint.* Hic primùm expresse habes merita bonorum operum, quibus æternam vitam promerentur Christiani. Capite eodem Carolus: *Item cum omni diligentia cunctis prædicandum est, pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in æternum supplicium.* Legimus enim,  
Paula

Paulo dicente, Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, animositates, ira, rixa, dissensiones, hæreses, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Ideo hac eadem, quæ magnus prædicator Ecclesiæ Dei singillatim nominavit, cum omni studio prohibeantur. Intelligentes, quàm sit terribile illud, quod dixit: Quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur. Habes hinc alterum ex impiorum demeritis & peccatis, ob quæ damnentur testimonium. Pergit Carolus: Sed & omni instantia admonete eos de dilectione Dei & proximi, de fide & spe in Domino, de humilitate & patientia, de castitate & continentia, de benignitate & misericordia, de eleemosynis & confessione peccatorum suorum, & ut debitoribus suis secundum Dominicam orationem sua debita dimittant; scientes certissime, quod qui talia agunt regnum Dei possidebunt. Vides ut rursus Carolus in his virtutum & bonorum operum actibus remunerationem æternæ vitæ, & non in sola fide reponat. Imò subjungit Carolus: Et hoc idè diligentius injungimus caritati vestræ, quia scimus temporibus novissimis pseudodoctores esse venturos, sicut Dominus in ipso Evangelio prædixit, & Apostolus Paulus ad Timotheum testatur. Tanquam vates Carolus intento simul digito, vestras hæreses monstrasset, mandatorum Dei & bonorum operum merita fructusque impugnaturas. Lib. eodem cap. 75. Carolus commendat opera misericordiæ, de quibus Christus Matth. 25. Quia, inquit Carolus, ipse Dominus dicturus est in remuneratione magni Diei: Hospes eram, & collegistis me. & Apostolus hospitalitatem laudans dixit: Per hanc quidam placuerunt Deo, & Angelis hospitio susceptis. Contrà hinc Nifanius noster scribit: Persona Deo non nisi per fidem placet, qualiscumque illa demum sit. ut nunc Nifanius supra Carolum & Apostolum sapiat. Et quàm illud absurdum atque impium, neminem Deo ex ullis operibus bonis placere, nisi ex actibus fidei?

Prolixum cætera Caroli testimonia adducere, quibus libri Capitularium & Carolinæ synodi plenæ sunt. Et quid aliud sunt omnes Caroli leges, statuta pro Clero & populo, pro Monachis & Religiosis, quàm hortamenta, & vincula bonorum operum? ut ex his augmentum justitiæ, certitudinem salutis, & vitæ æternæ præmia consequantur? Quapropter in præfatione libri primi ad capitula: Hac dilectissimi pro studio  
& ma-

& magna dilectionis intentione vestram unanimi-  
 tatem admonere studui-  
 mus, ut sanctorum Patrum Canonicis institutis inhaerentes, premia cum illis  
 aeternae felicitatis accipere mereamini. Carolus deinde Epist. ad Hispaniae  
 Episcopos: *Principium salutis nostrae fides, quae intemeratae per bonorum ope-  
 rum vestigia feliciter currit ad finem.* Rursum: *Quisquis ad civitatem cae-  
 lestem rectam sibi praeviente fide manus bonorum plenissimas habet, apertas in-  
 venit portas.* Dilucidius in confessione fidei Carolus: *Credimus omnes  
 homines resurrecturos esse, & singulos secundum opera sua judicari.* Synodus  
 Rhemenfis can. 1. in professione fidei ita habet: *In ea, quae nunc vivimus  
 carne, & in ea quae Dominus resurrexit forma, percepturi ab ipso, alij pro  
 justitia meritis vitam aeternam, alij pro peccatis supplicij aeterni sententiam.*  
 Quid adhuc Nifani? Hanc Synodum ad se allatam, lectamque Carolus  
 M. approbavit. Eadem leges in Concilio Moguntino can. 3. can. 15. can.  
 18. ac caeteris illis quinque Concilijs à Carolo sub postremos vitae annos  
 confirmatis. Quin ex ipsis donationibus & largitionibus, quas Ecclesijs,  
 Monasterijs, & pauperum indigentiae tantam liberalitate fecit, quantam  
 non sibi mercedem certus divinae promissionis reposuit? id vel ex diplo-  
 mate Caroli, & donatione Ecclesiae Osnabrugensis clarum est. ita enim  
 Carolus: *Quicquid locis Sanctorum venerabilium ob amorem Domini no-  
 stri IESU Christi, & reverentiam Sanctorum cedimus, vel condonamus,  
 hoc ad mercedis augmentum, & stabilitatem regni nostri in Dei nomine per-  
 tinere confidimus.* Hunc in modum caeteras Caroli Magni, & Ludovici  
 Pij, caeterorumque Imperatorum, Regum ac Principum donationes spe  
 aeternae simul & temporalis mercedis consignatas legimus. Et quanta ex  
 his Carolo remuneratio, tanta alijs qui haec aliò avertunt condemnatio-  
 nis poena intentata est, per anathemata & execrationes diplomatum.  
 Hoc merendi studium per sacras donationes, per eleemosynas paupe-  
 rum, largitiones in captivos apud barbaros, Carolus per omnem vitam  
 sibi unice propositum habuit: quod quemadmodum moriens testamen-  
 to suo obsignavit, is facile intelliget, qui Caroli testamentum ab Egi-  
 nardo, & Annalibus Francorum relatum perlegerit. Quid nunc illa je-  
 junia? quid orationes? quid sacrificia quotidiana? quid Eucharistia &  
 Poenitentiae frequentatio? quid corporis per cilicia afflictationes, quid  
 caetera misericordiae, patientiae, & iustitiae opera in Carolo, in Episco-  
 pis, in Sacerdotibus, Monachis, religiosis, & omnibus iustis homini-  
 bus?

bus? si sola fides justificat, nec opera bona meritoria sunt, nec aliud sunt, quàm nuda signa fidei? Sanè omnes illi stulti fuere, imò verò dementes, qui *carnem suam crucifigentes cum vitijs & concupiscentijs*, spretisq̃ue mundi voluptatibus cælibem castamq̃ue vitam egerunt. Nihil insanius hoc sæculo, quàm relictâ Apostolicorum virorum doctrinâ & exemplo, uni vel Luthero, vel Calvino hærerere, qui laxam illam, & hætenus nulli Sanctorum cognitam viam ad cælum nobis pollicentur. Homines videlicet, de quibus S. Judas in epistola: *Abeuntes post carnem alteram, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuose, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, despuantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum.*

### Objectiones adversariorum, et cumprimis Nifanii.

PRImò hîc Nifanius cum Joanne Gerhardi, opponit nobis Theologos Catholicos in quatuor classes distributos, qui de conditionibus ad meritum requisitis aliter atque aliter sentiant & disceptent. Inter quas illa primaria ferè est: *Utrum ad meritum requiratur promissio?* Verùm hîc uterq̃ue non tam pro jactantia multæ doctrinæ, quàm pro fraude sua agit; dum quæ citra fidei articulum disceptantur inter Scholasticos doctores, hæc illi Lectori & populo pro fidei articulo obtrudunt. Et si Nifanium legas, tertia propè pars libri ex his dolis contexta est. Fraudem hanc jam satis Wallenburgici, Erbermannus, alijque exprobrarunt.

Rem paucis expediamus in sententia communiori eorum, qui ad meritum bonorum operum requirunt *promissionem Dei*. Nam *meritum* duobus modis sumi potest. I. Pro merito justitiæ strictè sumptæ. atque ita merita, ut præmium exigant, petunt necessariò promissionem Dei intervenientem: quando in humanis, ubi est propria obligatio justitiæ strictæ, videmus ejusmodi pactum seu promissionem intervenire. Unde juxta D. Thomam, justitia propria in suo conceptu dicit tantum pro tanto pacto firmatum. II. Meritum in latiore conceptu justitiæ accipitur

B B B B

prout

prout solum dicit jus quoddam connaturalitatis respectu premij, atque ita merita bonorum operum in iusto homine, ex se & secluso omni pacto connaturaliter poscunt premium. Hinc Compton. disp. 126. de Merito, sect. 3. n. 5. ex Concil. Trident. docet: *Ut opus iusti sit meritorium, nihil aliud requiri, quam ut fiat ex gratia Dei.* neq; ex mente Concilij ad rationem meriti hoc modo sumpti, requiri promissionem. Prorsus ut multæ res naturales sunt, quæ connaturaliter poscunt alias; ut ignis calorem, sol lucem, aqua frigus. Et quæ hîc repugnantia, quo minus in supernaturalibus, aliqua forma poscat premium, ut gratia gloriam? *cum gratia sit semen gloriæ.* Quemadmodum & 1. Joan. 3. & Apostol. ad Rom. 8. docet opera filij, seu ejus qui est in gratia, per patientiam & alias similes operationes facere hæredes & cohæredes Christi. III. In hunc modum Theologi cum D. Thomas hîc art. 3. docent, hoc meritum bonorum operum in homine iusto esse *meritum de condigno*, si Durandum excipias, quem ob id Tannerus perstringit, quod à receptissimo loquendi modo Theologorum discedat. Sanè Christus Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua*, & Apostolus 2. Theff. c. 1. *Ut digni habeamini in regno Dei.* Ad Durandi sententiam accedere putant, qui valorem omnem & condignitatem operum nostrorum haberi volunt ex solâ Dei ordinatione, seu constitutione divina, quatenus illa in ordine ad premium vitæ æternæ acceptat: Uti valor monetæ adæquatè sumitur à voluntate Principis. Sed hæc modò non disceptamus. Nec tu ille es, qui communem Theologorum sententiam evertas, quamvis scribas: *Hodierni Jesuitæ errores suos occultare, omnibusque modis palliare student; nec videri volunt, quod vel gratia Dei, vel obedientia Christi aliquid detrahant.* Quasi verò magni illi Theologi, Bellarminus, Suarez, Vasquez, Lessius, Valentia, Tannerus, Becanus, alijque innumeri quos hîc tumultuariè congeris, à te primùm discere debeant, quid in his Theologicis quæstionibus docendum sit, qui totus erroribus hæresis tuæ involutus es, nec quid scribas ipse intelligis, nisi quod per rapsodiam ex Joanne Gerhardi exscribis. Si quid in te ingenij & doctrinæ, scribe aliquem solidum tractatum per singulas quæstiones ordine deductum, sicut magni illi Theologi fecere. tum redi, & offer Theologis alicujus Academiæ expendendum. Nunc alios potiùs audiamus, qui eadem quæ tu, multo ordinatius proponunt.

Igitur II. objiciunt. Opus per quod aliquis meretur, totum de-

bet

bet esse illius, qui meretur; id verò de meritis justorum dici non potest, quæ tota sunt Dei. R. Ex hoc nihil aliud probari, quàm quod iusti seposita promissione & acceptatione Dei, nihil ex iustitia strictè sumpta mereantur. Quod ultra largiamur. At cum in omnibus iusti operibus, (ut Bellarminus ostendit) hæc promissio interveniat; fit, ut mercedem non gratis, sed ex debito conferat: *Nam ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Rom. 4. v. 4. Deinde, etsi opera iusti sint Dei, quippe quæ ex gratia Dei sunt facta, eadem tamen sunt opera hominis iusti per liberum arbitrium & cooperationem. Unde licet in bono opere ex gratia factò nihil nostrum sit, quod non sit Dei; econtrà tamen nihil est Dei, quod non etiam sit nostrum. Hoc illud S. Augustini suprà allatum: *Tanta est bonitas Dei, ut nostra velut esse merita, quæ sunt ipsius dona.*

Objiciunt III. Opus quod præstatur, ut meritum esse possit, nullo alio titulo debet esse debitum; atqui opera nostra multis titulis Deo sunt debita: Ergo non possunt esse merita. R. Etsi opera justorum multis titulis Deo sint debita, quia tamen Deus pro suâ liberalitate summa nobiscum ultroneam conventionem fecit, seseque obligavit ad mercedem pro operibus reddendam; fit, ut jus suum, quod in nostra opera habet, in nos quodammodo transcripserit; & opera nostra per ejus gratiam facta, non tanquam sua, sed tanquam nostra, ex iustitia coronet. Simile dant Theologi in mancipio, nam etsi ejus actiones in solidum sint Domini, & per pecuniam Domini negotietur: si tamen Dominus cum mancipio liberale pactum ineat, ut si multum lucretur, magnum præmium accipiat; si parum, parvum; conventionem expletâ, Dominus non ex liberalitate tantum, sed iustitiâ etiam tenetur dare præmium. Nam etsi liberalitatis fuerit, præmium promittere, iustitiæ tamen est promissum solvere ad quod se obligavit.

Objiciunt IV. illud Luc. 17: *Cum feceritis omnia, dicite quia servi inutiles sumus.* Variâ ad hoc Patrum responsio est. Prima *Ambrosij* lib. 8. in Lucam: Ex nobis inutiles sumus respiciendo naturam. Secunda *Chrysostomi*: Nos non debere gloriari in operibus nostris, quantumvis justorum sint opera. Tertia *Beda*: Nos nihil utilitatis adferre Deo. Quarta *Augustini*: Nos nihil ex operibus exigere posse, nisi Deus ex liberali pa-

B B B B 2

ctono-

cto nobiscum convenisset. Ita serm. 3. de verb. Dom. & appositè ad ea quæ diximus.

Objiciunt V. Inter opera & præmium debet esse proportio & æqualitas, quæ non invenitur inter opera justorum, & præmium æternæ vitæ: *Non enim sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*, Rom. 8. Contra est illud 2. Corinth. 4. *Momentaneum & leve tribulationis nostræ, æternum gloria pondus operatur*. Respondet Bellarminus: opera nostra physice non esse quidem condigna, ut tamen ex gratia & Spiritu sancto meritoriè procedunt, condigna & proportionata esse, cum sint opera filiorum Dei. Deinde cum ex gratia Dei habituali dignificentur, etiam condignitatem habent, quam sepositâ etiam promissione, Deus simpliciter tenetur remunerare præmio, ut supra diximus. Et quæ hîc proportio desiderari potest, cum gratia sit semen gloriæ? ac tametsi semen mole sua non sit proportionatum, est tamen virtute proportionatum ad fructus, etiam ipsi naturæ admirandos. Qualis autem proportio inter opera, & præmium servetur in remunerando apud Deum per justitiam; utrûmne commutativa illa sit, an distributiva? utrûmne arithmeticè an geometricè procedat Deus? leges apud Bellarminum cæterosque Theologos. Dicant nunc illi, qui hanc proportionem bonorum operum & præmiorum à nobis requirunt, qualis illa sit proportio, quâ Deus ob peccata mortalia æternum damnet impios, & ob brevem hujus vitæ voluptatem æternis supplicijs puniat? Si mala opera hoc demeritum ex contemptu Dei secum trahant, cur non bona opera hoc meritum suum ex gratia Dei habeant?

Objiciunt VI. Corona vitæ æternæ quæ datur justis, non operum meritis, sed tota misericordiæ divinæ in sacris literis adscribitur, Rom. 6. *Gratia Dei vita æterna*; Psalm. 102. *Qui coronat te in misericordia & miserationibus*: ergo nihil operibus adscribendum. & Loca illa Scripturæ, quæ totum præmium vitæ æternæ soli misericordiæ divinæ adscribunt, si strictè hîc sumere velint adversarij, ex his etiam conficitur, neque fidem, neque baptismum esse necessaria ad salutem. Nam si ex pura Dei misericordia donatur æterna vita: nec præmium, nec utilitatem habebunt. Deinde cum in Scripturis vita æterna dicatur *corona justitiæ*, 2. ad Timoth. 4. 1. Cor. 9. Hebr. 6. 1. Thess. 1. loca hæc Scripturæ concilianda sunt. Igitur corona justitiæ appellatur ex meritis, & propter merita. *Non enim*

enim est injustus Deus, inquit S. Augustinus cum Apostolo, qui justos fraudet mercede sua. Cum verò ipsa merita, quibus corona justitia debetur, ex gratia Dei virtutem suam habeant, eaque gratia ex misericordia detur; fit, ut corona justitia etiam corona misericordia vocetur: quæ duo, ut Theologi asserunt, non repugnant, ac diverso respectu hanc vim & appellationem habent.

Objiciunt VII. Injuria fit meritis Christi & passioni ejus, quòd proprijs meritis attribuamus augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. R. Nulla fit injuria Christi meritis, sed summa est gloria Christo: Sicuti viri est gloria, quòd palmes ferat fructus. Ego vitis, inquit Christus, vos palmites. Joan. 15. Et quæ major efficacia & gloria meritorum Christi? quàm quod nobis etiam ex suo merito, nostris quoque operibus vim merendi sit promeritus, seu ut Augustinus dixit, *sua dona voluerit esse nostra merita*? quicquid hîc tandem oblatret Nifanius.

Urgent: Vel merita Christi sunt sufficientia, vel non sunt. Si non sunt sufficientia, manifestè Scripturis contradicimus; si sunt sufficientia, frustra ac malè Catholici operibus suis tribuunt vim merendi. R. Merita nostra non requiruntur propter insufficientiam meritorum Christi, sed propter majorem ejus efficaciam, quod suis meritis nobis vim merendi sit promeritus: sicuti quod Deus sole utatur ad illuminandum, & calore ad calefaciendum, non arguit imbecillitatem Dei, sed omnipotentiam: quòd potuerit per causas secundas illa facere, quæ per se etiam potest facere solus.

Instat Nifanius: Quicquid meritis Christi de nobis additur, hoc adimitur ijs, quia indivisibili & infinito nihil addi potest. R. Nos nihil addere, vel demere meritis Christi, quæ infinita sunt, sed ex his vim merendi habere, simulque per bona opera à Deo ordinata nobis applicare meritum Christi: quemadmodum ipsi Lutherani fateri debent, per fidem & Baptismum applicari nobis meritum Christi, aut certè his tanquam superfluis nihil opus erit, quod impium est dicere. Deinde meritum Christi maxime est communicativum, ex quo efficacia illa, & vis merendi operibus nostris est data, nam *de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia*. Joan. 1. v. 16. Si nulla vis merendi est in operibus justorum, fallit nos Scriptura tot locis suprâ citata, fallunt nos om-

nes Patres, qui operibus iustorum augmentum gratiæ, mercedem laboris, præmium æternæ vitæ, & coronam iustitiæ attribuunt.

Pergit delirare Nifanius. Vis merendi est effectus supernaturalis, qui nulli creaturæ potest competere, juxta speculationem Jesuitarum. Quasi verò hæc Jesuitarum sit doctrina solum, quæ omnium Catholicorum doctorum est, & totius Ecclesiæ Catholicæ. Imo verò quàm insulsus tu es Theologus, qui doces nullum effectum supernaturalem posse competere creaturæ, id est, neque Angelo, neque homini: cum tamen apud omnes Theologos sanæ mentis tres sint virtutes Theologicæ, *fides, spes, charitas*, homini Christiano datæ. Quid hæc dona? quid habitus, quos ipse admittis in renovatione vitæ, quid inquam habitus caritatis & gratiæ? si nullus ex his in homine est effectus supra naturam? Hic tu Scripturæ, Patribus, rationi, & omnibus Theologis contradicis. Si Theologos consulas, intelliges, actum fidei divinæ esse intrinsicè & ex substantia supernaturalem. *Hoc enim est opus Dei, ut credatis* Joan. 6. *Fides est donum Dei, Nec enim omnium est fides* 2. ad Thess. 3. *Vobis donatum est pro Christo, ut in eum credatis.* ad Phil. c. 1. Id quod in Concilio Arausicano, & Milevitano definitum est, & Trident. sess. 6. Sed dices: *dæmones credunt & contremiscunt*, Jacob. cap. 2. idque naturaliter faciunt, ita est: quia omnibus supernaturalibus donis spoliati sunt. Non alia ergo apud vos fides erit, ex quo hærefis vestra supernaturali dono fidei vos spoliavit, quàm dæmonum: adeò vobis placuit ad horum naturalem fidem & societatem transire, quàm cum Catholica Ecclesia velle sentire. Et qualis tu sacrosanctæ Theologiæ Licentiatus? qui in fide & Theologica illâ virtute nihil sacrum relinquis, quod non dæmones etiam sibi vendicare possint.

Objicis VIII. Apostolum ad Philip. 3. *Hæc omnia quæ mihi erant lucra, propter Christum detrimentum feci, & arbitror ut stercora*: Ergo, inquis, omnia bona opera nostra nihil præter detrimentum & stercus sunt apud Deum. Quàm stercoreus tu nobis hic Doctor es, qui cum Luthero & Calvino, omnia bona Iustorum & Sanctorum opera facis fordes, inquinamenta, & pannum menstruata. Mirum, si non etiam *Stercutium deum* advoces patronum causæ tuæ. Deinde, si bona Iustorum opera sint stercus & detrimentum, etiam ipsa fides, & opera fidei; ipse Baptismus, & cœnæ vestræ sumptio stercus erunt. & igitur, Apostolum  
opera

opera Legis, sine fide in Christum, & sine gratia ejus facta, æstimare ut stercora, in comparatione eorum, quæ ex gratia & justitia Christi faciebant. Lege Patres & Interpretes, nemo tam sordidè & impiè Apostolum unquam interpretatus, quàm tu facis. Lege hac super re Augustinum lib. 2. de pecc. merit. c. 13. alijsque locis. quanquam lib. ad Bonif. explicet Apostolum, tanquam dicat: non velle se gloriari de se, sed humilem reputari, tametsi tanta fecerit. nullo verò modo opera bona damnare, de quibus tam gloriose in omnibus scripsit, & ex quibus sibi coronam justitiæ repositam proficitur. Sanè si bona opera non nisi detrimentum & stercora sunt, hoc apud vos valere debet, qui sublatâ verâ primùm fide, & donis supernaturalibus, vim omnem Sacramentis, & bonis operibus subtrahitis, & ad legem naturæ, atque ad *degenera elementa* ecclesiam vestram reducit.

Objicis IX. Patres, quorum aliqui dicunt, ex bonis operibus nos consequi tantum remunerationem aliquam, & impetrationem. uti Ignatius ad Rom. per quam Deum possim mereri, cum in Græco sit, ἵνα θεὸς καταλάβῃ. Dionysius de cœlesti Hierarch. c. 1. Divinitatis participationem promerentur, cum in Græco sit θεὸς καὶ θεῶν τυχεῖν: Verum hi Patres, ut rectè Bellarminus ait, sæpè in genere dicunt, nos per quemlibet actum bonum aliquid accipere. Imò si rectè expendantur, illam acceptionem supponunt ex merito fieri: nam fateri coguntur, nihil frequentius esse apud Patres, quàm meritum bonorum operum, mercedem, & præmium æternæ vitæ. Et quæ meriti retributio sine acceptione fingi potest? Hunc in modum dicunt Patres, nos impetrare aliquid bonis operibus: quod nihil derogat merito bonorum operum, quando impetratio accipitur vel ratione operis, & obsequij, quo aliquid obtinemus. Quo sensu quodvis opus vocari potest *impetratio*: præsertim si sit meritorium imperfectè, seu ut dicimus, *de congruo*; vel accipitur ut per orationem aliquid obtinemus à Deo, quæ propria hujus vocis est acceptio. Addis Eusebium Demonstr. IIX. Evang. ubi Petrus admiratus eos, qui ex familia Cornelij Spiritum S. accipere meruerant, quod in Græco sit, τὸς τῶ ἀγίῳ πνεύματι ἀξιούμενοι. Vis in postremâ voce est, quæ cum propriè significet *dignos esse factos*, quid ad meriti rationem aptius dici poterat? ut tu Græcam linguam parum intelligere videaris. Ita enim

enim 2. Thess. 1. ut digni habeamini regno Dei, in Græco est, εἰς τὸ κα-  
ταξίωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Demum si quid ex Patribus, illud D. Augustini, quod tu non at-  
tingis, objici posset ex Con. 2. in psal. 70. *Cum præmium venerit, sua  
dona coronabit, non merita tua.* R. Ut supra, S. Augustinus dicit, opera ex  
nobis in nobis non coronat, sed ex gratia, ac primâ cum primis facta: ut  
hæc fusè explicat in Epist. 105. *Cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud  
coronat, quam munera sua.* Rursum lib. de gratia & lib. arbitrio c. 6. *Gra-  
tia Dei non secundum merita nostra datur, sed cum data fuerit, incipiunt esse  
merita nostra, per illam tamen.* Hoc illud, quod supra recitavi ex eodem  
Doctore: *Tanta est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse  
merita, quæ sunt ipsius dona; & pro his, quæ largitus est, æterna præmia sit  
daturus.* Hoc fructu bonorum operum, hoc solatio vos, vestram Ec-  
clesiam, & omnes Lutheranos defraudatis. Et quid aliud agitis hac im-  
pia vestra doctrinâ? nisi ut per idolum phantasmatis vestri (quod in  
solâ fide justificante constituitur à vobis) intervertatis Scripturam, ener-  
vetis Sacramenta, eliminatis Dei mandata, proscribatis bona opera, sol-  
vatis disciplinam Ecclesiæ, turbetis conscientias piorum hominum, &  
omnem peccandi licentiam introducatis? Væ cordes supra Judæos & in-  
fideles! quorum nemo tam impius atque atheus, quin Deum esse, & re-  
muneratorem bonorum, & vindicem malorum, ex naturæ lumine agno-  
scere possit ac debeat. Nobis ex Scriptura, Concilijs, & Patribus, tum ex  
illo Augustini in psalm. 120. fiducia & securitas: *Quando facis bonum opus  
propter vitam æternam, sic statuas tecum: Nam si opus bonum in terra pro-  
pterea feceris, ut terrena tibi abundant, scit sinistra tua, quid faciat dextera  
tua, miscuisti dexteram sinistra. noli facere nisi propter vitam æternam. Si  
ideo facis, securius facies. hoc enim mandavit Deus.* Imò judicio S. Au-  
gustini tanta est conjunctio bonorum operum cum Ecclesia, ut qui ex-  
tra eam vivunt, nullum ex bonis operibus fructum æternæ vitæ sibi pol-  
liceri possint. Ita enim serm. 181. de tempore: *Sola est, atque una est Ecce-  
lesia Catholica, in quâ opus bonum fructuose peragitur: unde mercedem dena-  
rij, non nisi qui intra vineam laboraverant, acceperunt.*